

Lakiosasto

5.1.2000

Työeläkelaitoksille

ELÄKKEEN MAKSAMINEN SOSIAALILAUTAKUNNALLE HARKINNANVARAISIN PERUSTEIN

Tässä yleiskirjeessä annetaan uudet ohjeet eläkkeen maksamisesta sosiaalihuoltolain mukaiselle toimielimelle harkinnanvaraisin perustein.

Hallituksen esityksestä eduskunnalle yksityisten alojen työeläkelainsäädännön ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamiseksi (HE 165/1999 vp) kerrottiin yleiskirjeessä A 34/99. Eduskuntakäsittelyssä lakiesitystä osittain muutettiin. Muutoksia käsiteltiin lyhyesti yleiskirjeessä A 2/2000, jonka liitteenä olivat myös lakitekstit.

Aikaisemmin sosiaalihuoltolain (710/1982) 6 §:n 1 momentissa tarkoitettulle toimielimelle maksamisesta säädettiin työntekijäin eläkelain 19 a §:n 2 momentissa. Eläke tai osa siitä voitiin tällaisen toimielimen hakeuksesta maksaa sille käytettäväksi eläkkeensaajan tai sellaisen henkilön huoltoon, jonka elatukseen eläkkeensaaja on velvollinen osallistumaan.

Sosiaalihuoltolain 6 §:ssä mainitusta kunnan määräämästä monijäsenisestä toimielimestä käytetään jatkossa nimitystä *sosiaalilautakunta*, koska käytännössä tämä toimielin on yleensä sosiaalilautakunta.

Lainmuutoksen yhteydessä tämä TEL:n 19 a § kumottiin. Vuoden 2000 alusta alkaen eläkkeen maksamisesta sosiaalilautakunnalle harkinnanvaraisin perustein säädetään TEL:n 19 b §:n 4 momentissa. Sosiaalilautakunnalle maksamiselle on asetettu kaksi edellytystä: harkinnanvaraisten perusteiden olemassaolon lisäksi vaaditaan eläkkeensaajan suostumus.

Siltä osin, kun tässä yleiskirjeessä ei ole erikseen mainittu, noudatetaan soveltuvien osin yleiskirjeen A 33/88 kohtien 6.2.2 ja 6.2.3 ohjeita.

Ns. ehdottomien perusteiden asiallista sisältöä ei ole muutettu. Eläkkeen maksamisesta sosiaalilautakunnalle ennakonluonteisen toimeentulotuen korvaamiseksi säädetään uudessa TEL:n 19 c §:n 4 momentissa. Laitoshoidon tai -huollon johdosta sosiaalilautakunnalle maksettavasta eläkkeestä säädetään uudessa TEL:n 19 c §:n 5 momentissa. Lisäksi eläke voidaan maksaa sosiaalilautakunnalle lastensuojelusta aiheutuneiden kustannusten korvaamiseksi.

Lakiosasto

5.1.2000

1

ELÄKKEEN MAKSAMINEN SOSIAALILAUTAKUNNALLE HARKINNANVARAISIN
PERUSTEIN 1.1.2000 ALKAEN

1.1

Harkinnanvaraiset perusteet

Lainmuutoksen jälkeen sosiaalilautakunnalle maksamisesta harkinnanvaraisin perustein säädetään TEL:n 19 b §:n 4 momentissa. Sosiaali- ja terveysvaliokunta piti tarpeellisenä, että laissa säilytetään mahdollisuus eläkkeen maksamiseen sosiaalilautakunnalle tietyissä tapauksissa käytettäväksi henkilön ja hänen perheensä huoltoon, jolloin välttyään hakemasta hänelle edunvalvojaa.

Eläkkeen maksaminen sosiaalilautakunnalle on edelleenkin eläkelaitoksen harkinnassa. Uutta sen sijaan on se, että maksamiseen tarvitaan myös eläkkeensaajan itsensä suostumus.

Etuuden saajan elämäntapa tai elämänasenne saattaa olla sellainen, että hänen rahan käyttönsä on tarpeellista hänen suostumuksellaan asettaa valvotuksi. Kyseessä voi olla esimerkiksi sairras, vammainen, päihdeongelmainen tai peliriippuvainen henkilö. TEL:n 19 b §:n 4 momentin mukaan etuus voidaan maksaa sosiaalilautakunnalle, jos etuuden maksamista etuuden saajalle ei voida pitää tarkoitustaan vastaavana hänen elämäntapojensa, sairautensa tai muun erityisen syyn vuoksi eikä hänelle ole määrätty edunvalvojaa. Koska eläkkeen maksamiseen sosiaalilautakunnalle tarvitaan kuitenkin aina myös eläkkeensaajan suostumus, vähentää tämä käytännössä eläkelaitoksen velvollisuutta hankkia selvitystä näistä asioista.

Harkinnanvaraisten perusteiden olemassaolon selvittäminen on käytännössä sosiaalilautakunnan tehtävä. Sosiaalilautakunnan on hakemuksessaan esitettävä vakuuttavat ja asialliset perustelut siitä, minkä säännöksen perusteella ja miksi eläke tulisi maksaa sille, eikä eläkkeensaajalle itselleen. Pelkästään eläkkeensaajan normaalista poikkeava elämäntapa ei riitä perusteeksi, vaan edellytetään, että sosiaalilautakunta näyttää eläkkeensaajan tai hänen huollettaviensa toimeentulon vaarantuneen.

TEL:n 19 b §:n 4 momentin soveltaminen ei välttämättä edellytä, että eläkkeensaaja saa toimeentulotukea tai muuta huoltoa tai hoitoa. Ratkaisua tehtäessä otetaan huomioon eläkkeensaajan elämäntavat, hänen fyysinen ja psyykkinen terveydentilansa, mahdollinen yhteiskunnan huollon kohteeksi joutuminen, elatusvelvollisuuden laiminlyöminen ynnä muut vastaavat seikat.

Lakiosasto

5.1.2000

Sosiaalilautakunnan velvollisuutena on osoittaa eläkkeensaajan huollettavina olevat henkilöt. Jos eläkkeensaajalla ei ole huollettavia omaisia, ovat sosiaalilautakunnalle maksamisen edellytykset vieläkin tiukemmat.

Eläke voidaan maksaa myös vain osittain sosiaalilautakunnalle. Tämä tulee kysymykseen lähinnä silloin, kun sosiaalilautakunta hakee lapsen elatusapuja tilanteessa, jossa eläkkeensaaja on laiminlyönyt niiden maksamisen.

Elatusvelvollisuus

Eläke voidaan maksaa sosiaalilautakunnalle käytettäväksi etuuden saajan lisäksi sellaisen henkilön huoltoon, jonka elatuksesta etuuden saaja on velvollinen huolehtimaan. Tästä elatusvelvollisuudesta säädetään nykyisin toimeentulosta annetun lain 2 §:ssä (1412/1997). Aikaisemmin elatusvelvollisuudesta säädettiin sosiaalihuoltolaissa.

Elatusvelvollisuudella tarkoitetaan henkilön velvollisuutta pitää huolta itsestään ja omasta elatuksestaan. Sen lisäksi hänellä on myös velvollisuus pitää huolta puolisonsa sekä alaikäisten lastensa ja ottolastensa elatuksesta siinä laajuudessa kuin avioliittolaissa (234/1929), lapsen elatuksesta annetussa laissa (704/1975) ja muussa laissa on säädetään.

1.2

Eläkkeensaajan suostumus

Harkinnanvaraisilla perusteilla eläke voidaan 1.1.2000 alusta lähtien maksaa sosiaalilautakunnalle ainoastaan eläkkeensaajan suostumuksella.

Sosiaalilautakunnat voivat hakea eläkettä tarkoitukseen laaditulla lomakkeella (ETK 2164). Lain edellyttämä suostumus katsotaan annetuksi, kun eläkkeensaaja on rastittanut lomakkeesta kohdan 3 ("Suostun siihen, että eläkkeeni maksetaan sosiaalilautakunnalle") sekä päivännyt ja allekirjoittanut lomakkeen. Edellä mainittu lomake on tämän yleiskirjeen liitteenä. Lain edellyttämä suostumus katsotaan myös annetuksi silloin, jos eläkkeensaaja on rastittanut ns. vanhasta lomakkeesta kohdan 3 ("Minulla ei ole huomauttamista sosiaalilautakunnan hakemuksen suhteen").

Vaihtoehtoisesti sosiaalilautakunta voi hakea eläkettä ja eläkkeensaaja voi antaa suostumuksensa muulla eläkelaitoksen hyväksymällä lomakkeella tai erillisellä asiakirjalla. Tällöinkin suostumuksen on oltava riittävän yksilöity siten, että siitä selvästi käy ilmi eläkkeensaajan suostumus siihen, että eläke maksetaan sosiaalilautakunnalle. Annetun suostumuksen tulee aina olla päivätty ja allekirjoitettu.

Lakiosasto

5.1.2000

Suostumuksen hankkiminen on sosiaalilautakunnan tehtävä. Jos eläkkeensaaja ei ole antanut suostumustaan, eläkettä ei voida maksaa sosiaalilautakunnalle, vaan se tulee maksaa eläkkeensaajalle itselleen. Eläkelaitos voi kehottaa sosiaalilautakuntaa ryhtymään tarvittaessa toimenpiteisiin edunvalvojan määräämiseksi.

Jos eläkelaitos on saanut sosiaalilautakunnalta hakemuksen, josta puuttuvat perustelut tai edellä tarkoitettu suostumus, eläkelaitos lähettää hakemuksen takaisin sosiaalilautakunnalle täydentämistä varten. Näin toimitaan myös niissä tapauksissa, joissa hakemukseen ei ole liitetty suostumusta, mutta hakemuksesta ei selvästi käy ilmi se, että eläkkeensaaja olisi kieltäytynyt antamasta suostumustaan.

Sosiaalilautakunnalle maksettua etuutta ei sosiaalilautakunta saa vastoin eläkkeensaajan nimenomaista suostumusta käyttää muuhun kuin huoltoon sinä aikana, johon etuus kohdistuu. Jos etuus on suurempi kuin huoltoon tarvittavat varat, on ylijäämä annettava etuuden saajan vapaaseen käyttöön. Etuudesta on tehtävä tilitys eläkkeensaajalle.

Suostumuksen peruuttaminen

Eläkkeensaaja voi koska tahansa peruuttaa suostumuksen. Myös suostumuksen peruuttamisen tulee tapahtua kirjallisesti ja sen on oltava riittävän yksilöity. Peruutusilmoituksen saatuaan eläkelaitos maksaa eläkkeen henkilölle itselleen. Jos henkilö itse on lähettänyt peruutuksen, eläkelaitos ilmoittaa sosiaalilautakunnalle suostumuksen peruttamisesta ja kehottaa sosiaalilautakuntaa ryhtymään tarvittaessa toimenpiteisiin edunvalvojan määräämiseksi.

Päätöksen antaminen

Lähtökohtana on, että varsinainen päätös muutososoituksineen annetaan vain silloin, kun hakemuksen perusteella päätetään, että eläkkeensaajan eläke maksetaan sosiaalilautakunnalle.

Jos eläkkeensaaja ei ole antanut suostumustaan, sosiaalilautakunnalle ilmoitetaan kirjeellä, että hakemusta ei voida tämän vuoksi hyväksyä. Pyydettyäessä päätös on kuitenkin annettava.

1.3

Esitys eläkkeen maksamisesta

Esityksen eläkkeen maksamisesta sosiaalilautakunnalle voi tehdä sosiaalilautakunnan lisäksi etuuden saaja, hänen puolisonsa, muu omaisensa tai henkilö, joka hänestä pääasiallisesti huolehtii. Tällöinkin edellytetään perusteltua hakemusta sekä eläkkeensaajan kirjallista suostumusta.

Lakiosasto

5.1.2000

Jos esityksen on tehnyt muu kuin sosiaalilautakunta, on sosiaalilautakuntaa kuultava.

2

VOIMAANTULO- JA SIIRTYMÄVAIHE

Uudet säännökset tulivat voimaan 1.1.2000 alkaen. Niitä noudatetaan eläkkeen maksamista koskeviin päätöksiin, jotka on annetaan 1.1.2000 jälkeen.

Jos päätöstä sosiaalilautakunnalle maksamisesta ei ole ehditty antaa ennen 1.1.2000, ja sosiaalilautakunnan ennen vuodenvaihdetta saapuneesta hakemuksesta puuttuu edellä kohdassa 1.2 tarkoitettu eläkkeensaajan suostumus, eläkelaitos hankkii suostumuksen sosiaalilautakunnan välityksellä.

Jos eläke maksetaan sosiaalilautakunnalle harkinnanvaraisin perustein ennen 1.1.2000 annetun päätöksen perusteella, eläkkeen maksaminen sille jatkuu, kunnes eläkelaitokselle on ilmoitettu muusta edunvalvojasta, jolla on oikeus nostaa asianosaisen eläke.

TEL:n voimaantulosäännöksen 2 momentissa edellytetään, että eläkettä on maksettu sosiaalilautakunnalle lainmuutoksen voimaantullessa. Tämän edellytyksen katsotaan täyttyvän, vaikka sosiaalilautakunnalle maksettavan ensimmäisen kuukausieläkerän tosiasiallinen maksupäivä olisikin tammikuun 2000 puolella (esimerkiksi 3.1.2000), jos päätös eläkkeen maksamisesta sosiaalilautakunnalle on tehty ennen 1.1.2000.

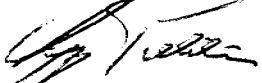
Jos päätös sosiaalilautakunnalle maksamisesta on tehty vanhan lain voimassa ollessa eli ennen 1.1.2000, niin eläkkeensaaja ei voi vaatia tällaista sosiaalilautakunnalle maksettavaa eläkettä itselleen 1.1.2000 jälkeen, sillä perusteella, että hän ei ole antanut suostumustaan. Sitä vastoin jos sosiaalilautakunta ilmoittaa, että eläkkeen voi jatkossa maksaa eläkkeensaajalle itselleen, niin tähän ei ole estettä.

3

YLEISKIRJEEN LIITTEET

Tämän yleiskirjeen liitteenä on lomake ETK 2164. Yleiskirjeen A 33/88 liitteenä olleet muut lomakkeet (ETK 2315 ja ETK 2166) uusitaan myöhemmin.

ELÄKETURVAKESKUS

Seppo Pietiläinen
Helena Tapio

HAKEMUS

Eläkkeen maksamisesta sosiaalilautakunnalle tai muulle
sosiaalihuoltolain (710/1982) 6 §:ssä tarkoitetulle toimielimelle

Vastaanottaja

Saapunut

1	ELÄKKEEN-SAAJA	Henkilötunnus	Sukunimi
			Etunimet
2	PERUSTELUT	Minkä vuoksi ja minkä säännöksen perusteella sosiaalilautakunta hakee eläkettä ja mihin eläke on tarkoitus käyttää	
3	ELÄKKEEN-SAAJAN SUOSTUMUS	Olen saanut tiedon sosiaalilautakunnan hakemuksesta ☐ Suostun siihen, että eläkkeeni maksetaan sosiaalilautakunnalle ☐ En suostu siihen, että eläkkeeni maksetaan sosiaalilautakunnalle Paikka ja aika Eläkkeensaajan allekirjoitus	
4	SOSIAALI-LAUTAKUN-NAN OSOITE	Jakeluosoite Postinumero Osoitetoimipaikka Puhelin	
5	MAKSU-PAIKKA	Pankki Konttori Tilinumero Postisiirtotili	
6	ALLE-KIRJOITUS	Paikka ja aika Sosiaaliviranomaisen allekirjoitus Lisätietoja antaa (henkilön nimi ja puhelinnumero)	
7	LIITTEET	☐ Pöytäkirjanote ☐	